

Η χρήση του διαδικτύου στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας: μια ενδεικτική πρόταση για την Γ΄ Γυμνασίου

Ευαγγελία Ψυχογιού¹, Ιωάννα Βορβή², Ευγενία Δαναηλίδου³

¹Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
epsycho@otenet.gr, n1955@sch.gr

²Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
ioaborb@gmail.com

³Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
eugeniad@nured.auth.gr

Περίληψη

Το κείμενο περιγράφει διδακτική πρόταση για τη Νεοελληνική Γλώσσα με χρήση του διαδικτύου, η οποία ενδεικτικά εφαρμόζεται στην 3η Ενότητα του διδακτικού εγχειριδίου Γ΄ Γυμνασίου. Ειδικότερα επικεντρώνεται στο θεματικό άξονα «ο ρόλος των προκαταλήψεων και στερεοτύπων στις σχέσεις μας με τους άλλους» με έμφαση σε δραστηριότητες κατανόησης κειμένου, λεξιλογίου και παραγωγής λόγου.

Λέξεις κλειδιά: *διαδίκτυο, ρατσισμός, δεξιότητες γραμματισμών*

1. Εισαγωγή

Θεμελιώδης σκοπός της διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας, όπως ορίζεται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και τα συνακόλουθα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, που ισχύουν για τη γλωσσική διδασκαλία στο Γυμνάσιο, είναι «να κατακτήσουν οι μαθητές το βασικό όργανο επικοινωνίας της γλωσσικής τους κοινότητας, ώστε να αναπτυχθούν διανοητικά και συναισθηματικά». Ειδικότερα «να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του λόγου για τη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή, ώστε είτε ως πομποί είτε ως δέκτες του λόγου να μετέχουν στα κοινά ως ελεύθεροι δημοκρατικοί πολίτες με κριτική και υπεύθυνη στάση». Στο πλαίσιο της διδακτικής μεθοδολογίας προτείνεται η επικοινωνιακή, κειμενική και διαθεματική προσέγγιση (ΔΕΠΠΣ 2002), που συνάδει με τις σύγχρονες αντιλήψεις για τη γλωσσική διδασκαλία (Χαραλαμπίδης & Χατζησαββίδης 1997, Μήτσος 1999). Μέσω αυτών επιδιώκεται η συνειδητοποίηση και οργάνωση των δομών, των λειτουργιών και των μηχανισμών της μητρικής γλώσσας, που συγκροτούν τη γλωσσική επικοινωνία, η διεύρυνση, η καλλιέργεια και ο εμπλουτισμός του λόγου του μαθητή, η ικανότητα για πρόσληψη και κατανόηση πολυτροπικών κειμένων. Σε επίπεδο πρακτικής επομένως είναι σημαντική η άσκηση των μαθητών στην κατανόηση, επεξεργασία και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, αξιοποιώντας αυθεντικά κείμενα που αντιπροσωπεύουν ποικιλία κειμενικών ειδών. Η αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών στη γλωσσική διδασκαλία ενισχύει την πραγμάτωση ευρέως φάσματος στόχων της σύγχρονης διδακτικής και συμβάλλει στη δημιουργία επικοινωνιακού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο του οποίου ο μαθητής έρχεται σε επαφή με πολλαπλά σημειωτικά συστήματα (Κουτσογιάννης, 2000).

2. Διδακτική πρόταση: Μεθοδολογία και περιεχόμενο

Ακολουθεί διδακτική πρόταση που αναφέρεται στην 3η Ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας Γ΄ Γυμνασίου (επιλογή από τις σελίδες 45-62), την οποία και πλαισιώνει με αυθεντικά κείμενα και δραστηριότητες, ενώ παράλληλα αναδεικνύει πρακτικές εμπλουτισμού της διδασκαλίας με χρήση των ΤΠΕ και ειδικότερα του διαδικτύου. Η πρόταση επικεντρώνεται στο θεματικό άξονα «Ο ρόλος των προκαταλήψεων και στερεοτύπων στις σχέσεις μας με τους άλλους». Σκοπό έχει να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες σε θέματα ισότητας, κοινωνικών διακρίσεων και σεβασμού της διαφορετικότητας, να τους ωθήσει να συνειδητοποιήσουν το ρόλο που διαδραματίζουν τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις και να επισημάνουν προβλήματα που δημιουργούνται στις ανθρώπινες σχέσεις εξαιτίας της ύπαρξης στερεοτύπων και προκαταλήψεων: παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διακρίσεις, κοινωνικός αποκλεισμός.

Το θέμα, η προσέγγισή του, αλλά και ο τρόπος οργάνωσης των δραστηριοτήτων συνάδει με την πολυπολιτισμική φυσιογνωμία του σύγχρονου ελληνικού σχολείου. Οι μαθητές και οι μαθήτριες εργάζονται στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου κατά ομάδες, με πρόνοια για κατανομή και εναλλαγή των ρόλων, ώστε κατά το δυνατόν να ενεργοποιείται το σύνολο του μαθητικού δυναμικού. Υιοθετούνται σχήματα ομαδοσυνεργατικής ανομοιογενή ή ομοιογενή (tutoring ή collaboration), ανάλογα με τη σύνθεση

των επιμέρους ομάδων (Ματσαγγούρας 2002, 2004). Οι μαθητές και οι μαθήτριες εργάζονται αυτόνομα με φύλλα εργασιών, ενώ ο διδάσκων αναλαμβάνει ρόλο συντονιστικό ή υποστηρικτικό, με σκοπό την ενθάρρυνση της αυτενέργειάς τους.

Η διδακτική πρόταση προβλέπεται να υλοποιηθεί σε τέσσερις διδακτικές ώρες. Κατά την πρώτη διδακτική ώρα γίνεται η αφόρμηση της διδασκαλίας με κοινό φύλλο εργασιών για όλες τις ομάδες. Στη συνέχεια οι ομάδες αναδιατάσσονται και εργάζονται τις δύο επόμενες διδακτικές ώρες με επικέντρωση σε διαφορετικές θεματικές ενότητες. Όλα τα φύλλα εργασιών δίνουν έμφαση στην κατανόηση κειμένου και στην παραγωγή λόγου και εμπεριέχουν δραστηριότητες διερεύνησης και επεξεργασίας σχετικού πληροφοριακού υλικού από το διαδίκτυο, αξιοποίησης λεξιλογίου και παραγωγής πολυτροπικών κειμένων. Την τέταρτη διδακτική ώρα προβλέπεται η παρουσίαση της τελικής συνθετικής εργασίας, ανταλλαγή απόψεων και τυχόν διορθώσεις της εργασίας, πριν τη δημοσίευσή της.

Ακολουθούν φύλλα εργασιών με ενδεικτικές κατά θέμα δραστηριότητες:

Φύλλο εργασιών 1: Αφόρμηση διδασκαλίας

Επισκεφθείτε την Ιστοσελίδα του ΟΗΕ: 1) Πότε δημοσιεύτηκε η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα; 2) Είναι κατοχυρωμένα τα δικαιώματα αυτά στην εποχή μας; Ειδικότερα: Ποιες μορφές διακρίσεων αναφέρονται συγκεκριμένα στο άρθρο 2 της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα;

Φύλλο εργασιών 2: Ρατσισμός

1) Αναζητήστε και επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της «Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα»: α) Με παράλληλη αναζήτηση στα Ηλεκτρονικά Λεξικά βρείτε την ερμηνεία της λέξης *ρατσισμός*. β) Να συγκρίνετε τον ορισμό αυτό με τον ορισμό που δίνεται στην αρχή του κειμένου 1, σελ. 46 («Ο ρατσισμός είναι...») και με την έννοια του κοινωνικού ρατσισμού (σελ. 56 του βιβλίου σας). γ) Δώστε στην αναζήτηση της «Πύλης» το τμήμα λέξης *-ρατσ-*. Μελετήστε τα λήμματα που προκύπτουν. Επιλέξτε δύο από αυτά. Για το καθένα γράψτε μια παράγραφο ενδεικτική του νοήματος του λήμματος. 2) Βρείτε το άρθρο του Φ. Φιλίππου με τίτλο «*Πώς μυρίζουν οι λευκοί*» (ΒΗΜΑonline): α) Με ποιο θέμα καταπιάνεται ο Τζορτζ Πελεκάνος στο μυθιστόρημά του «*Δίλημμα Δικαίου*»; β) Μελετήστε την 4^η παράγραφο. Με ποιο τρόπο ο συγγραφέας δείχνει ότι ο ρατσισμός δεν χαρακτηρίζει μόνο το λευκό πληθυσμό; 3) Έχετε ζήσει σε άλλη χώρα εκτός της Ελλάδας; Επισημάνατε στη νοοτροπία και συμπεριφορά των κατοίκων της στερεότυπα και προκαταλήψεις που ωθούν σε ρατσιστική συμπεριφορά; Αναφερθείτε σχετικά, επισημαίνοντας και διαφορές (αν υπάρχουν) σε σχέση με την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα.

Φύλλο εργασιών 3: Προβλήματα ατόμων με ειδικές ανάγκες

1) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της «Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα»: α) Αναζητήστε λήμματα στα Ηλεκτρονικά Λεξικά με βάση το τμήμα λέξης *αναπηρ**. Τι μέρος του λόγου είναι οι λέξεις που βρήκατε; β) Διαλέξτε ένα από τα λήμματα αυτά που να χρησιμοποιείται και με μεταφορική σημασία. Γράψτε δύο περιόδους. Στη μία εντάξτε την κυριολεκτική και στην άλλη τη μεταφορική σημασία. 2) Συνδεθείτε με την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Παίδων (ΕΛΕΠΑΠ). Ενημερώστε τους συμμαθητές σας για: την ιστορία, τους στόχους, το έργο, το ανθρώπινο δυναμικό της Εταιρείας. 3) Επισκεφθείτε την Ειδική Ιστοσελίδα για ΑΜΕΑ του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών. Ενημερώστε τους συμμαθητές σας για την τετρανήφια τηλεφωνική γραμμή 1889. 4) Συνδεθείτε με την Ιστοσελίδα <http://www.anthropos.gr/default.asp>. Από την αριστερή μπάρα επιλέξτε «Αφιερώματα». Στο κεντρικό μενού αναζητήστε «Ευρωπαϊκό Έτος για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες». Ενημερώστε τους συμμαθητές σας για τα εξής θέματα: α. Ποιο έτος αφιερώθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες; β. Ποιες αξίες επιδιώχθηκε να προωθηθούν το έτος αυτό; γ. Κατά την άποψή σας και με βάση την καθημερινή σας εμπειρία έχουν προωθηθεί οι αξίες αυτές στη χώρα μας σε ικανοποιητικό βαθμό; 5) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της «Ελληνικής Παραολυμπιακής Επιτροπής». α) Ανοίξτε «*Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ*». Ενημερώστε τους συμμαθητές σας για την ταυτότητα της Επιτροπής. β) Επιλέξτε «*Αθλήματα*» και «*Αθλητές*». Ενημερώστε τους συμμαθητές σας: i) για τα αθλήματα στα οποία επιδίδονται οι αθλητές των παραολυμπιακών αγώνων ii) για το προφίλ ορισμένων από τους αθλητές που έχουν διακριθεί στους παραολυμπιακούς αγώνες iii) για ο,τιδήποτε άλλο θεωρείτε ενδιαφέρον. δ) Αναζητήστε στο διαδίκτυο τη βιογραφία του Στίβεν Χώγκινγκ και ενημερώστε σχετικά τους συμμαθητές σας. ε) Αν γνωρίζετε πώς

αντιμετωπίζονται τα ΑΜΕΑ σε άλλη χώρα (εκτός από την Ελλάδα), αναφερθείτε σχετικά, επισημαίνοντας και διαφορές (αν υπάρχουν) σε σχέση με την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα.

Φύλλο εργασιών 4: Ανισότητα φύλων.

1) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της «Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα»: α) Αναζητήστε στα Ηλεκτρονικά Λεξικά λήμματα με βάση το τμήμα λέξης *προκαταλ*. Τι μέρος του λόγου είναι οι λέξεις που βρήκατε; β) Για τη λέξη προκατάληψη υπάρχει ορισμός και στη σελ. 56 του βιβλίου σας. Να συγκρίνετε τους δύο ορισμούς. γ) Γράψτε μια περίοδο λόγου που να εμπεριέχει τη λέξη προκατάληψη. 2) Επαναλάβετε τη διαδικασία έρευνας στην «Πύλη» για το τμήμα λέξης σεξισ*. Εντάξτε μία από τις λέξεις που βρήκατε σε μία περίοδο. 3) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του «Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας». Ακολουθήστε τη διαδρομή: «Γυναίκες στα κέντρα αποφάσεων ⇒ 1. Η ΨΗΦΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΚΛΕΓΕΙΝ ΚΑΙ ΕΚΛΕΓΕΣΘΑΙ): ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ». α) Πότε για πρώτη φορά στην Ελλάδα έγινε λόγος για δικαίωμα ψήφου των γυναικών; β) Πότε για πρώτη φορά ψήφισαν οι γυναίκες στην Ελλάδα; Σε ποιες εκλογές; Υπήρχε μεγάλη συμμετοχή; Αν όχι, γιατί; γ) Στη δεκαετία του '50, ποιος νόμος κατοχυρώνει το δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι των γυναικών στις δημοτικές και βουλευτικές εκλογές; Γιατί οι γυναίκες αποκλείστηκαν από τις εκλογές του Νοεμβρίου; δ) Ποια ήταν η πρώτη ελληνίδα γυναίκα βουλευτής, η πρώτη γυναίκα υπουργός και η πρώτη γυναίκα δήμαρχος; ε) Ποιο είναι το πρώτο Ελληνικό Σύνταγμα που ορίζει ρητά: «όλοι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου»; 3) Αναζητήστε τις υποψήφιες ανά κόμμα των εκλογών της 7^{ης} Μαρτίου 2004. Μελετήστε τα ποσοστά. Στις εκλογές του 2007, οι γυναίκες που εκλέχθηκαν στη Βουλή ήταν: (Να διαγράψετε όσες από τις προτάσεις που ακολουθούν είναι λανθασμένες.) i) Λιγότερες από το 1/5 των ανδρών ii) περισσότερες από το 1/5 των ανδρών iii) περίπου το μισό των ανδρών iv) περισσότερες από το μισό των ανδρών 4) Στην ιστοσελίδα που βρίσκεστε πατήστε το σύνδεσμο «Ίση αμοιβή». α) Ποιο είναι περίπου το ποσοστό της γυναικείας ανεργίας; β) Τι είδους διακρίσεις υπάρχουν σε βάρος των γυναικών στην αγορά εργασίας; γ) Πού οφείλονται οι διακρίσεις στην αμοιβή που δίνεται σε άντρες και γυναίκες; 5) Αν έχετε κοινωνική εμπειρία σχετικά με τη θέση των γυναικών σε άλλη χώρα (εκτός από την Ελλάδα) αναφερθείτε σχετικά, επισημαίνοντας και διαφορές (αν υπάρχουν) σε σχέση με την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα. 6) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://www.isotita-epaek.gr>. Περιηγηθείτε στο περιεχόμενό της. Είναι επαρκές για το θέμα της ισότητας; Είναι ενδιαφέρον; Ενημερώστε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενο της ιστοσελίδας.

Φύλλο εργασιών 5: Αλλοδαποί μαθητές

1) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της «Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα». α) Αναζητήστε στα Ηλεκτρονικά Λεξικά τη σημασία της λέξης ξένος. β) Ποιες από τις σημασίες αυτές ταιριάζουν στη λέξη «ξένους», έτσι όπως χρησιμοποιείται στην 3^η παράγραφο του κειμένου 4 στη σελ. 52 του σχολικού βιβλίου; γ) Στην «Πύλη» αναζητήστε το τμήμα λέξης *φιλοζ*. Διαλέξτε μια από τις λέξεις που προέκυψαν από την αναζήτηση. Γράψτε μία περίοδο με συμφραζόμενα που να δείχνουν τη σημασία της. δ) Στο «Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών» δώστε για αναζήτηση: ρατσισμός, ξενοφοβία, διάκριση. Μελετήστε τις ερμηνείες. ε) Δείτε τη λέξη ξενοφοβία στη σελ. 56 του βιβλίου σας. Να συγκρίνετε την ερμηνεία του «Λεξικού Νεοελληνικής Κοινής του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών» με εκείνη του σχολικού βιβλίου. Ποιο επιπλέον στοιχείο παραθέτει ο ορισμός του «Λεξικού» σε σχέση με την ερμηνεία του βιβλίου σας για τη λέξη διάκριση; 2) Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της UNICEF, πατήστε «Πληροφόρηση» και βρείτε «ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ». Μελετήστε τα «ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ» της έρευνας και απαντήστε: α) Ποιοι προσέδιδαν πολυπολιτισμικά στοιχεία στην ελληνική κοινωνία παλαιότερα και γιατί πολλαπλασιάστηκαν τα στοιχεία αυτά στις μέρες μας; β) Σε ποια βαθμίδα της εκπαίδευσης φοιτούν περισσότεροι αλλοδαποί μαθητές; γ) Γίνονται διακρίσεις στα ελληνικά σχολεία σε βάρος αλλοδαπών μαθητών; δ) Πώς παρουσιάζονται τα ποσοστά ξενοφοβικής συμπεριφοράς; ε) Οι φορείς κοινωνικοποίησης των μαθητών (δάσκαλοι, καθηγητές και γονείς) ή οι ίδιοι οι μαθητές εμφανίζονται πιο αρνητικοί στην παρουσία αλλοδαπών στο σχολείο και στη χώρα μας γενικότερα; στ) Σε ποια βαθμίδα της εκπαίδευσης οι μαθητές παρουσιάζουν την καλύτερη γνώμη και συμπεριφορά απέναντι στους αλλοδαπούς μαθητές; ζ) Να διαγράψετε όσες από τις προτάσεις που ακολουθούν είναι λανθασμένες: i) Όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός προσέγγισης Ελλήνων και αλλοδαπών, τόσο μειώνονται οι ξενοφοβικές αντιλήψεις. Αυτό σημαίνει ότι όσο περισσότερο γνωρίζουμε και συναναστρεφόμαστε τους αλλοδαπούς, τόσο περισσότερο ανεκτικοί είμαστε απέναντι στις ιδιαιτερότητές τους. ii) Οι γονείς με στοιχειώδη μόρφωση είναι πιο ανεκτικοί απέναντι στους ξένους. Η συμπεριφορά τους αυτή αντανακλάται και στα παιδιά τους. iii) Το φύλο δεν παίζει ρόλο στην αντιμετώπιση των αλλοδαπών μαθητών. iv) Οι γονείς των παιδιών του Δημοτικού και οι δάσκαλοι είναι λιγότερο ανήσυχοι και επιρρεπείς σε διακρίσεις σε βάρος των αλλοδαπών μαθητών σε

σχέση με τους γονείς των παιδιών Γυμνασίων και Λυκείων και τους καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. 3) Μελετήστε τα «Πολιτιστικά και Μειονοτικά Δικαιώματα» στη «Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού», που αναγράφονται στο τέλος της έρευνας της UNICEF. Πού πρέπει να αποσκοπεί η εκπαίδευση του παιδιού; (άρθρο 29) α) Διαπιστώνετε στο πλαίσιο της σχολικής ζωής διακρίσεις σε βάρος μαθητών εξαιτίας του θρησκευματος ή της εθνικότητάς τους; Αν ναι, να τις αναφέρετε. β) Αν έχετε κοινωνική εμπειρία σχετικά με το πώς αντιμετωπίζονται οι αλλοδαποί μαθητές σε εκπαιδευτικά συστήματα άλλης χώρας, αναφερθείτε σχετικά, επισημαίνοντας και διαφορές (αν υπάρχουν) σε σχέση με την ελληνική κοινωνική πραγματικότητα.

Κοινή τελική συνθετική εργασία για όλες τις ομάδες: Στη σελ. 54 του βιβλίου σας, κείμενο 7 [Οι μαθητές ερευνούν], υπάρχει ένα ερωτηματολόγιο που διερευνά θέματα σχετικά με το ρατσισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εμπλουτίστε το ερωτηματολόγιο αυτό με δικές σας ερωτήσεις. Διερευνήστε τις απόψεις συμμαθητών σας, συγγενικών σας προσώπων και άλλων ανθρώπων του περιβάλλοντός σας. Τα συμπεράσματα που θα προκύψουν από το ερωτηματολόγιό σας θα τα αναφέρετε στην τελική συνθετική-δημιουργική εργασία που θα εκπονήσει η τάξη για το θέμα αυτό. Η εργασία θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα ή θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου.

Η διδακτική αυτή πρόταση μπορεί να εμπλουτιστεί και να αποκτήσει διαθεματικό χαρακτήρα, αν επεκταθεί και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. ιστορία, λογοτεχνία, αισθητική αγωγή). Στην περίπτωση αυτή θα προσλάβει τη μορφή σχεδίου εργασίας, που προϋποθέτει τη συνεργασία μεταξύ των καθ' ύλην αρμόδιων διδασκόντων και, βέβαια, διαφορετική διαχείριση του χρόνου.

Βιβλιογραφία

- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (2002). Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Αθήνα.
- Επιμορφωτικό υλικό (2008). Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στα ΚΣΕ. Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ02. ΥΠΕΠΘ. Πάτρα.
- Κατσαρού, Ε. κ.ά. (2006). Νεοελληνική Γλώσσα, Γ' Γυμνασίου, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Κατσαρού, Ε. κ.ά. (2006β). Νεοελληνική Γλώσσα, Γ' Γυμνασίου, Βιβλίο Εκπαιδευτικού, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Κουτσογιάννης, Δ. (2000). Το διαδίκτυο ως διεθνής χώρος πρακτικών γραμματισμού. *Γλωσσικός Υπολογιστής 2 (1-2): 239-248.*
- Ματσαγγούρας, Η. (2002). Στρατηγικές διδασκαλίας. *Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη.* Αθήνα: Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η. (2004). *Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας. Η σχολική τάξη.* Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μήτσης, Ν. (1999). *Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Από τη γλωσσική θεωρία στη διδακτική πράξη.* Αθήνα: Gutenberg.
- Χαραλαμπίδης, Α. & Χατζησαββίδης, Σ. (1997). *Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της Γλώσσας: Θεωρία και πρακτική εφαρμογή.* Θεσσαλονίκη: Κώδικας.

Ιστοσελίδες που αξιοποιήθηκαν

- <http://www.unhchr.ch/udhr/> (Ο.Η.Ε.)
- <http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html> (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)
- <http://tovima.dolnet.gr/> (Το ΒΗΜΑonline)
- <http://www.elepar.gr>
- <http://www.yme.gr/amea/>. (Ειδική Ιστοσελίδα για ΑΜΕΑ του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών)
- <http://www.anthropos.gr/default.asp>. (Ελληνικό Κέντρο Προώθησης του Εθελοντισμού)
- <http://www.paralympic.gr/> (Ελληνική Παραολυμπιακή Επιτροπή)
- <http://www.kethi.gr/> (Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας)
- <http://www.isotita-ereaeek.gr> (Βοηθητικό εκπαιδευτικό υλικό για την εισαγωγή θεμάτων σχετικά με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία)
- <http://www.unicef.gr/index.htm>. (UNICEF)
- Προσπέλαση ιστοσελίδων: 24-01-2009